

- створення на державному рівні умов для неперервного навчання дорослих на безоплатній основі;
- створення і практичне застосування системи персонального кредитування освіти дорослих;
- демократизація і автономізація українських вищих навчальних закладів з метою створення умов для навчання дорослих упродовж усього життя;
- надання керівникам вищих навчальних закладів права затверджувати навчальні плани та програми з широким використанням модульного методу, приймати на навчання слухачів без вікових обмежень;
- перебудову навчального процесу відповідно до потреб ринку праці;
- створення на базі вищих навчальних закладів кафедр андрагогіки, науково-дослідних лабораторій з проблем освіти дорослих;
- здійснення системних наукових досліджень з проблем андрагогіки;
- розгортання консультативної роботи з питань упровадження нових технологій, нової техніки;
- створення бази даних про наявність видів освітніх послуг, що надаються навчальними закладами й підрозділами системи післядипломної освіти;
- поширення дистанційного навчання для дорослих людей;
- розв'язання кадрових питань: підготовка андрагогів – фахівців для роботи з дорослими;
- активне поширення нетрадиційних форм освіти дорослих (створення університетів для людей третього віку, курсів для навчання без вікових обмежень);
- надання освітніх послуг незахищеним верствам населення.

Література

1. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун, О. М. Язвінська, В. Д. Данчук. – К.: Знання України, 2006. – 440 с. – Бібліогр.: С. 427-439.
2. Законодавчі акти України з питань освіти. За станом на 1 квітня 2004 року: офіційне видання. – К.: Парламент. вид-во, 2004. – 404 с.
3. Національна Доктрина розвитку освіти України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
4. Образование взрослых и социальные перемены // Совет Европы. Совет по культурному сотрудничеству: материалы симпозиума. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.ru/documents/index.htm>
5. Національна доповідь «Розвиток системи освіти в Україні в 1995 – 2004 рр.» представлена на Міжнародному форумі «Освіта для стійкого розвитку: на шляху до суспільства знання». – [Електронний ресурс]. – Електронний журнал «Образование в СНГ: проблемы и перспективы». – 2005. – Режим доступу: <http://cis.bsu.by/second.aspx?uid=51&type=Article> <http://cis.bsu.by/second.aspx?uid=3&type=subject>

Анотація

У статті автором розглядається проблема розвитку вищої освіти в контексті розвитку світових освітніх систем, у тому числі європейських, проаналізовано її трансформацію, яка має базуватися на засадах національної ідеї вищої школи, зміст якої полягає у збереженні та примноженні національних освітніх традицій; визначені головні пріоритети у розвитку освіти дорослих в Україні та її перспективні напрями.

Аннотация

В статье автором рассматривается проблема развития высшего образования в контексте развития мировых образовательных систем, в том числе европейских, проанализирована ее трансформация, которая должна базироваться на основах национальной идеи высшей школы, содержание которой заключается в сохранении и приумножении национальных образовательных традиций; определены главные приоритеты в развитии образования взрослых в Украине и ее перспективные направления.

Summary

In the article the author considers the problem of higher education in the context of global educational systems, including European, analyzes its transformation which should be based on the principles of the national idea of higher school, which has included the conservation and enhancement of national educational traditions, identifies key priorities in the development of adult education in Ukraine and its promising directions.

Ключові слова: освіта дорослих, розвиток освіти дорослих, навчання впродовж життя.

Ключевые слова: образование взрослых, развитие образования взрослых, обучения на протяжении жизни.

Key words: adult education, development of adult education, lifelong learning.

Подано до редакції 13.09.2012.

УДК 37:7.012 “71”

©2012

Фурса О.О.

ЯКІСТЬ ДИЗАЙН-ОСВІТИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ І КУЛЬТУРНОМУ ВИМІРАХ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Тривалий час проблема дизайн-освіти перебувала на периферії не лише теоретичних пошуків і практики дизайну, але й загальної системи освіти загалом, зокрема професійної. Із зміною соціально-економічних умов розвиток ідей дизайн-освіти набуває не лише практичного значення, а й сприяє вирішенню більш широких соціально-значущих завдань. Дизайн-освіту визнають досить

складною і багаторівневою системою, що знаходиться в постійному кореляційному пошуку, зумовленого історичною рухливістю самого предмета дизайну, меж його практичної та теоретичної інтерпретації.

На структуру й зміст дизайн-освіти впливають стан системи освіти в цілому, ступінь визначеності і спрямованості державної політики в цій галузі. На кожному етапі осмислення цих змін відбувається уточнення змістових концепцій дизайн-освіти або опис її інноваційних версій.

Освітня система нині зазнає трансформацій, пов'язаних із адаптацією до того майбутнього, де у якості *аттрактора* виступає сталий розвиток. Становлення дизайн-освіти в постіндустріальному суспільстві є інтегральним показником соціально-економічного поступу і віддзеркаленням основних тенденцій культурного розвитку суспільства так само, як досягнення дизайну, дизайнерської діяльності є відображенням розвитку культури суспільства певної країни, регіону, області, місцевості.

Соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні і світі, зумовили необхідність кардинального перегляду традиційних підходів до освіти як найважливішого інструмента суспільного розвитку. Освіту визнано первинним стратегічним чинником і ресурсом розвитку цивілізації, країни, особистості, фактором національної безпеки й порятунку людства в умовах суспільної кризи, як головною рушійною силою соціально-економічного і культурного розвитку країни. Це спричинило заміну концепції "навчання на все життя" концепцією "навчання упродовж життя", спрямована на зростання як професійного, так і особистісного освітнього потенціалу людини протягом життя [1, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У науковій літературі сучасний етап розвитку суспільства називають по-різному: "інформаційне суспільство" (Ф.Махлуп, Т.Умесао, М.Порат, Й. Масуда та ін.); "постіндустріальне суспільство" (Дж. Белл, Д.Рисмен, Дж. Гелбрейт, Г.Кая та ін.); "суспільство, засноване на знаннях" (П.Дракер, Т. Сакайя, М.Гіббсон, К.Сміт, П.Давід, Д.Форей та ін.) тощо. Кожна назва акцентує увагу на певних аспектах суспільного розвитку, але в усіх фіксується глибоке осмислення ролі і змісту освіти, детермінованості розвитку її напрямів. Перехід від освітньої парадигми індустріального суспільства до освітньої парадигми постіндустріального суспільства означає насамперед відмову від розуміння освіти як отримання готового знання й уявлення про педагога як носія готового знання. На зміну приходить розуміння освіти як надбання особистості, як засобу її самореалізації у житті, як засобу побудови особистої кар'єри. А це змінює цілі навчання і виховання, його мотиви, норми, форми і методи, роль педагога тощо [2, с. 42].

Формулювання цілей статті... Розглядаючи проблему оновлення теоретико-методологічних основ становлення і розвитку дизайн-освіти, необхідно враховувати тенденції розвитку освіти і особливості сучасної дизайнерської культури, що сформувалась у постіндустріальний період розвитку суспільства.

Людство сьогодні зазнало ряд глибоких трансформацій, що змінюють вигляд цивілізації загалом. Якісні структурні та соціально-економічні зміни призвели до оновлення концепції розвитку системи професійної підготовки дизайнерів: від технократичного підходу – до інноваційного, від авторитарного навчання – до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, спрямованої на формування професійної компетенції майбутнього дизайнера. Аналізу цих питань присвячена стаття.

Виклад основного матеріалу дослідження... В індустріальному суспільстві навчання розглядалося як обов'язок перед суспільством. Батькам, учителям, керівникам виробництва доводилося переконувати молоду людину, що вона "повинна вчитися і працювати на благо суспільства", а отримана фахівцем освіта мала стати ціннісним надбанням цього ж суспільства. За новою парадигмою студент – майбутній дизайнер, здобуває освіту для реалізації власного таланту на рівні своєї обдарованості як особистого життєвого успіху, а вже потім в інтересах суспільства і виробництва, на яке його запросили працювати. Тепер педагог виконує свій професійний обов'язок, але не він, а сам учень несе відповідальність за свої успіхи, а авторитет педагога створюється за рахунок його особистих якостей.

Розглядаючи розвиток дизайну і дизайнерської освіти як комплексну проблему суспільного розвитку, насамперед виділяємо якісну сторону системи підготовки фахівців відповідного профілю, що є основою ефективності і прогресивного розвитку усієї сфери. Високий рівень підготовки фахівців, з одного боку, визначає успішність галузі, а з іншого – безпосередньо впливає на зростання попиту на фахівців і затребуваність у їхній діяльності. З цього приводу дослідниця проблем дизайнерської освіти О. Ковешнікова відмічає двоєдину сутність розвитку дизайнерської професійної освіти – "освіта для дизайну" і "дизайн для освіти" [3, с. 21].

Специфічність професії дизайнера вимагає створення особливих педагогічних умов його підготовки на тих теоретико-методологічних засадах, які долають традиційні канони і суперечності у вітчизняній вищій освіті.

Друга пол. XX – поч. XXI ст. – це етап розвитку системи вищої освіти, який характеризується стандартизацією навчання, що відображає найбільш значущі наукові досягнення. Світові тенденції свідчать про безпрецедентне розширення вищої освіти від елітарної до масової, від масової до загальної, а світова практика підтверджує тезу, що майбутнє будь-якої держави залежить від того, наскільки і як вирішуються питання освіти. Найважливішим визнано питання збереження і розвитку фундаментальності освіти, збільшення інтелектуального

потенціалу нації. У цих умовах особливого значення набуває якість освіти, оскільки від неї залежить вирішення проблем як соціально-економічного, так і культурного розвитку суспільства.

Основною метою системи професійної освіти України є формування творчої особистості, здатної реалізувати потреби суспільства. Відтак, завданням дизайнерської освіти є професійна підготовка майбутнього дизайнера, самодостатньої творчої особистості з власною світоглядною позицією, фахівця-універсала з розвиненим художнім смаком, що сформований на історично перевірених високих естетичних ідеалах, здатного самостійно осмислити сутність і зміст соціального замовлення й обирати для його виконання необхідні засоби (дослідницькі, проектні, реконструктивні, декоративні, економічні тощо).

Дизайну повинна належати помітна роль у вдосконаленні соціально-культурної сфери, подоланні характерного для минулого століття технократичного крену. Саме завдяки дизайну якість промислової продукції, якість послуг із бажаною для всіх мети стає організуючим мотивом виробництва і соціального управління. Виходячи з цього, внесок у дизайн і дизайн-освіту нині оцінюється фахівцями як внесок у становлення нового культурно-освітнього і господарського мислення, для якого задоволення запитів споживачів, цілеспрямований рух до нових рівнів різноманітності та якості – самоочевидна аксіома і правило. Проектний потенціал, проектна культура дизайну з її гуманітарною орієнтацією – ось те чому ми об'язані сьогодні підвищенням уваги до дизайну [4].

Актуальність і значимість дизайну, його роль у сучасному суспільстві розкриваються у дослідженнях К. Кантора, В. Крючкова, О. Нестеренко, В. Рутманіса, Б. Сазонова, Є. Ткаченко, Х. Тхагопсоева, П. Хілла та ін. Поділяючи позиції авторів, які стверджують, включеність дизайну в широкий соціокультурний контекст, багатогранність та універсальність його методології, що «дозволяє ефективно вирішувати найрізноманітніші проблеми» [5, 136], ми розглядаємо дизайн як один із найважливіших факторів розвитку різних виробництв і економіки, трансформації культури, освіти та суспільства в цілому. Перетворюючи оточуючий світ, сучасні дизайнери все більше зосереджуються на філософському осмисленні проблем дизайну, його значенні і ролі в соціальному і навіть політичному розвитку суспільства [6].

Оновлення теорії та методики професійної підготовки дизайнерів не означає відмови від традицій, а відображає тенденцію до модернізації з метою підвищення якості сучасної системи дизайнерської освіти.

Складність професійної підготовки дизайнерів обумовлена зростанням «масовості» (К. Мангейм; О. Шпенглер; К. Ясперс). «Людина-маси» визначає багатозмістові моменти сучасного дизайну, зокрема, впливає на виникнення нової системи вимог до змісту професійної діяльності, формує нове соціальне замовлення. Все це, у свою чергу, вносить корективи в систему професійного навчання майбутніх дизайнерів. У сучасному історичному та соціокультурному контексті кваліфікаційні вимоги до дизайнерів досить високі.

Але у реальному житті спостерігаємо парадоксальну ситуацію – велика кількість абітурієнтів уже є активними споживачами продукції масової культури й учасниками (можливо, пасивними) процесу акультурації [7].

Англійські дослідники П. Хадсон, Х. Томас характеризують зміни, які відбуваються сьогодні в освіті, терміном «різноманітність» (англ. *variety*). Йдеться про різні потреби сучасної молоді, різноманітність мети і завдань сучасної освіти, способів її надання, структури освітньої системи, мотивацій поведінки викладачів і очікувань студентів. Все це, на їх думку, потребує змін для забезпечення якості освіти [8, с. 375-387].

Активна частина молоді, налаштована на самоствердження, вже добре розуміє, що їм потрібні знання, практичні й інтелектуальні вміння для самореалізації в житті. Така налаштованість відповідає принципам інтеграції України у Європейський освітній простір.

Дослідники інтеграційних процесів у міжнародному освітньому просторі відзначають дві тенденції розвитку системи вищої освіти: *революційну* та *еволюційну*. Тенденція до можливих кардинальних революційних змін у змісті навчального процесу, методиках і технологіях навчання веде до того, що «стандарты освіти стануть наднаціональними, а досягнення національних освітніх систем – нежиттєздатними із-за їх низької ефективності». В основі таких змін – застосування новітніх досягнень техногенної цивілізації в розвинутих країнах.

Професор Гарвардської школи підвищення кваліфікації в галузі освіти Х. Гарднер вважає, що завдання навчального закладу – навчити розмірковувати над вивченим предметом. Для цього їх спочатку необхідно ознайомлювати з базовими поняттями, потім поглиблювати знання, залучаючи різні джерела інформації й можливість різних поглядів на предмет. Але головним є надання можливості для студентів виявити свої знання і компетентність у вивченні питання.

У професійній підготовці переважатимуть гнучкі форми організації навчального процесу. Така перспектива ставить завдання, з одного боку – знайомити студентів із традиційними дисциплінами і розвивати традиційний спосіб мислення, а з іншого – допомогти їм в новому мінливому середовищі, займати активну позицію і в процесі саморозвитку пристосовуватись до змін [9, с. 41-49].

Однією з тенденцій у розвитку дизайн-освіти є розробка теоретичних засад і впровадження в практику фахових ВНЗ компетентнісного підходу, який широко декларується й інтенсивно поширюється нині в освітньому

середовищі. Цей підхід заснований на концепції формування умінь як основи розвитку професійних здібностей фахівця, зокрема вміння вирішувати важливі практичні завдання.

Компетентнісний підхід вельми перспективний – він може посилити у змісті дизайн-освіти діяльнису, практико-орієнтовану спрямованість. Разом з тим, необхідно застерегти від абсолютизації цього підходу – він може продуктивно охопити лише суб'єктивний аспект змісту дизайн-освіти, але не увесь її зміст загалом. "Технологічна" проблема відноситься, в основному, до змісту освіти і полягає в необхідності заповнення тієї прірви між самими загальними неконкретизованими цілями освіти на кшталт "різнобічного розвитку особистості" та наповненням конкретним змістом кожного навчального курсу. Перш ніж розподіляти години навчального плану, ніж розробляти власне навчальний план, необхідно скласти модель розвитку особистості випускника дизайн-школи, коледжу, інституту. І тільки після цього переходити до вирішення питань про те, якими навчальними курсами можуть бути досягнуті ті чи інші конкретні цілі і скільки для цього знадобиться навчального часу.

У системі дизайн-освіти побудова змісту навчання починається не з того, скільки годин виділити на той чи інший навчальний курс, а з розробки професійно-кваліфікаційної характеристики майбутнього дизайнера. Для зарубіжної, а тепер і для вітчизняної практики є природним, що затверджується така професійно-кваліфікаційна характеристика не освітнім відомством, а відомством з праці як генеральним замовником. І тільки потім науково-методичні структури системи освіти починають розробляти навчальний план і програми, які адекватно відповідають цій професійно-кваліфікаційній характеристиці.

Сучасні дидактичні теорії, як проблемне або евристичне навчання, орієнтують студента на навчально-творчу діяльність, спрямовану "назовні". Навчальна творчість зорієнтована на вирішення творчих завдань, що, безсумнівно, розвиває творчий потенціал особистості, але не завжди зачіпає глибинні процеси "самості", тобто не завжди вдається задіяти внутрішні механізми творчого саморозвитку як творчого самотворення особистості.

Ще одна проблема дизайн-освіти пов'язана з тією обставиною, що різні суб'єкти навчально-виховного процесу сприймають і розуміють зовсім по-різному один і той самий навчальний або будь-який інший матеріал (у силу розбіжностей у ціннісних орієнтаціях, естетичному розвитку, життєвому і професійному досвіді, у потребах і мотивації, характері сформованості "Я-концепції"). Зауважимо, що ідеї "Я-концепції" багато років не враховувалися у розробці вітчизняних дидактичних систем, у тому числі і у системі дизайн-освіти.

Особливістю сучасної професійної підготовки майбутнього дизайнера є реалізація ідеї неперервної освіти. Потреба побудови системи такої освіти призвела до організаційних змін у структурі вищої школи та створення умов для багаторівневої підготовки фахівців різних професій. Багаторівневність передбачає наявність багатьох рівнів і ступенів базової професійної освіти. Багаторівневність проглядається сьогодні в системі навчальних закладів, які готують фахівців різного рівня і стали науково-педагогічними комплексами "коледж – університет", "ліцей – університет", "професійні курси – мистецький коледж – мистецький інститут – університет" та ін. Прикладами можуть бути Національний університет культури і мистецтв (м. Київ), Харківська державна академія архітектури і мистецтв, Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну імені С. Далі (м. Київ) та ін. Зміст діяльності таких навчальних комплексів передбачає створення найоптимальніших соціальних і психолого-педагогічних, матеріальних, кадрових і організаційних умов для всебічного розвитку особистості майбутнього дизайнера. Вони покликані формувати особистість, яка здатна вирішувати фахові проблеми, що постають на сучасному етапі розвитку суспільства.

Створення навчальних науково-виробничих комплексів є позитивною тенденцією, яку можна вважати вже вирішеним етапом подальшої роботи в напрямку вдосконалення системи освіти в Україні. Водночас це тенденція до інтеграції професійної дизайн-освіти.

Найяскравішим прикладом інтеграції є створення і розвиток науково-виробничих комплексів різного роду виробничого і мистецького призначення, метою організації яких є забезпечення: цілісності дизайн-освіти, яка передбачає інтеграцію всіх її підсистем для досягнення кінцевої мети – професійної готовності дизайнера, який би відповідав потребам сучасного ринку праці; наступності всіх ланок і підсистем дизайн-освіти; неперервності, яка здійснюється на основі інтеграції, поступового розвитку особистості та наступності довузівської дизайнерської освіти і професійної дизайн-освіти, координації всіх структур дизайн-освіти на різних рівнях професійної підготовки майбутнього дизайнера; можливості вільного "входу" в систему дизайн-освіти та "виходу" з неї; орієнтації навчально-виховного процесу на особистість майбутнього дизайнера.

Отже, створення науково-виробничого і навчально-виховного комплексу дає можливість здійснити реальну змістову інтеграцію різних виробничих і освітніх установ, дизайнерської практики, що об'єднуються спільною єдиною ідеєю. Внаслідок такого об'єднання можна ефективніше розробляти фундаментальні й прикладні проблеми розвитку дизайну і дизайн-освіти, забезпечувати механізми впровадження їх у практику, здійснювати неперервну підготовку фахівців, ураховуючи регіональні можливості і потреби.

Дизайн-освіта готує майбутніх фахівців до різноманітних напрямів дизайнерської діяльності від проектування конструкцій мостів до створення форм каблука, від комп'ютерних технологій до оформлення

офісних інтер'єрів, від театральних декорацій до спецефектів у фільмах тощо. Тому традиційно склалися два підходи до досліджень в галузі дизайну і відповідного наповнення змісту дизайн-освіти – через призму мистецтва і через призму техніки. З цього приводу Г. Лола робить висновок, що необхідно змінити методологію пошуку і не повторювати тієї помилки, яку робили дослідники техніки і яку намагався виправити М.Хайдеггер, закликаючи не шукати сутність техніки в самій техніці, бо “суть техніки зовсім не є щось технічне”, швидше за все і сутність дизайну не є щось “дизайнерське” [10, с. 96]. Тенденції розвитку дизайн-освіти також слід шукати у потребах суспільства, запитах окремих соціальних груп, кожної людини на красу і користь і спрямовувати діяльність студентів на вивчення цих запитів, зіставлення з власними уявленнями про культурні цінності і пропаганду дійсно цінного. Таким чином, ми розглядаємо систему дизайн-освіти як інструмент формування художньо-естетичної і проектної культури кожної окремої особистості і суспільства загалом.

Культура нашого часу трансформується поступово. Період переходу від ХХ до ХХІ ст. увійде в історію цивілізації як час інформаційно-комунікаційних перетворень. Розвиток інформаційних технологій змінив застаріли форми мислення і відповідно вніс корективи у підходи до науки, освіти, мистецтва, їх ролі у еволюції культури та суспільних відносин.

Дизайн створює матеріальні цінності, але їх засвоєння в системі дизайн-освіти несе в собі цінності духовні, так як спрямовані вони на формування особистості майбутнього дизайнера. Втілення в дизайн-освіті системи ідей є одним із засобів впровадження певного світогляду та ідеологій. З цієї точки зору дизайн і дизайн-освіту можна розглядати як цілеспрямовану проектну діяльність, що поєднує у своїй структурі професійні й наукові знання на основі осмислення проблем людського життя і спілкування з оточуючим середовищем. Тобто діяльність, яка несе в собі культурно-комунікативну функцію.

Нині, внаслідок активного розвитку комунікативних процесів, дизайн стає одним із найважливіших засобів візуальної комунікації, каталізатором формування середовища життєдіяльності людини, а дизайн-освіта – системою, що готує професійних фахівців, а через них і суспільство до сприйняття візуально-комунікативних процесів у системі “людина-річ-середовище”, а також “людина-ситуація-дія”.

Висновки... Постановка проблеми професійної дизайнерської підготовки в освітніх системах, що реалізують особистісну парадигму, є закономірним наслідком розвитку концепції оновлення змісту освіти. Поворот освіти до особистості, викликаний глобальними процесами гуманізації і демократизації соціуму, кризами в сфері екології та соціалізації людини, зробив актуальним дослідження змісту професійної освіти в особистісно орієнтованих освітніх системах. У таких умовах у змісті дизайнерської освіти мають бути закладені компоненти, що сприяють розвитку в учнів навичок пізнавальної, прогностичної, конструктивно перетворювальної, пошуково-евристичної, оцінно-селективної, інтерактивної та інших видів діяльності. Вихід на ці пріоритети дає можливість досягнення головної мети: формування у майбутніх дизайнерів, рівня соціальної зрілості й освіченості, достатніх для забезпечення автономності особистості, її самостійності в різних сферах життєдіяльності.

Серед тенденцій, які відображають сучасні підходи до розвитку дизайн-освіти та підвищення її якості слід назвати такі:

- впровадження у систему вищої освіти особистісно орієнтованого підходу;
- оволодіння методами і дотримання принципів компетентнісного підходу;
- активна розробка на теоретичному рівні та спроби реалізації культурологічного підходу;
- теоретико-методичні дослідження і залучення аксіологічного і акмеологічного підходів.

Сутність і зміст цих цінностей на теоретико-методологічному рівні визначає особистісно-орієнтована парадигма, яка стверджує рівноправне, творче взаємовідношення особистості майбутнього фахівця і світу, гармонійне співіснування людини і природи, пріоритет духовного начала, якості над кількістю споживаних благ. Дизайн як явище культури породжує необхідність активно впливати на людину за допомогою дизайнерських продуктів, викликаючи позитивні емоції, сприяючи її розвитку, гармонії зі світом, формування екологічного стилю споживання. У контексті цієї глобальної ціннісної установки необхідно розглядати ціннісні орієнтації майбутнього дизайнера, що виробляються у системі дизайн-освіти на основі особистісно орієнтованого навчання, дотримання принципів співвіднесення реальності з тими ідеальними уявленнями про навколишній світ, про себе і свою фахову діяльність, які виступають в якості ціннісних норм: моральних, професійних, художніх орієнтують майбутнього дизайнера і його навчальну та проектну діяльність у реальному соціокультурному контексті.

Навіть у навчанні “готовим” знанням майбутній дизайнер повинен мати право на власне бачення навчального матеріалу, на його інтерпретацію у світлі особистого, авторського прочитання, а також мати можливість донести свої позиції іншим людям – викладачам, однокурсникам, батькам тощо. Майбутній дизайнер повинен мати передбачені змістом навчання можливості поділитися своїми відкриттями, народженими думками, почуттями, винісши результати своєї роботи з навчальним матеріалом на суд оточуючих – так само, як це роблять учені, письменники, артисти або спортсмени. Якість роботи мистецьких ВНЗ яскраво засвідчує організація семестрових “показів” досягнень студентів. Окрім того, будь-яка студентська наукова конференція, художня виставка, демонстрація студентських дизайнерських проектів і виробів тощо – це утвердження

особистих досягнень учасників, плоди їхніх перемог над собою. Але у різних ВНЗ до організації і проведення такого важливого для особистісного розвитку майбутнього дизайнера заходу підходять із різних позицій. Кожен із таких підходів відображає певну тенденцію у розвитку освіти взагалі і дизайн-освіти зокрема. Ці тенденції виявляються у ставленні до студента як особистості, розвитку його компетентності, формування його професійного досвіду, оцінці його досягнень.

Правом студента має бути особисте, авторське прочитання змісту проектних завдань і зовнішня трансляція цього прочитання як мета роботи над змістом. Розробити проект не для позначення “зараховано”, а для того, щоб поділитися своїми творчими задумками з оточенням, пояснити порядок своїх дій з погляду особистої логіки, навчитися правильно, самокритично і в той же час з почуттям власної гідності зустрічати критичні зауваження, з розумінням ставитися до порад викладачів, однокурсників, професійних дизайнерів і всіх тих, кого зацікавила робота – ось що має стати каталізатором освітнього процесу. Не самоцільне виконання завдань, а робота над ними, їх творче обігрування на основі певного плану – ось шлях до вмотивованості професійної підготовки майбутнього дизайнера, того, щоб студент міг і хотів уникати у зміст навчання, а не просто механічно переходив від одного змістового модуля до другого.

Вітчизняними дослідниками доведено, що ступеневу підготовку фахівців доцільно здійснювати в навчально-науково-виробничих комплексах, які є системою органічно пов'язаних між собою навчальних закладів, наукових установ, виробничих підприємств і організацій, діяльність яких підпорядкована спільній меті. Кількість ступенів у навчально-науково-виробничому комплексі залежить від складності й характеру професії, соціальних вимог і регіональних умов. Кожний ступінь має конкретну мету та завдання і водночас є складовою частиною неперервної професійної освіти; на кожному ступені встановлюються різні терміни навчання залежно від складності професії, освіти, кваліфікації та соціального досвіду учнів чи студентів. Ступенева підготовка фахівців зумовлює потребу нових підходів до науково-методичного забезпечення навчального процесу, спрямованих на врахування таких умов:

відповідності економічних запитів, нової педагогічної парадигми та професійної завершеності;
потреб науки та виробництва у кадрах, які забезпечує навчання на цьому ступені;
урахування регіональних особливостей і потреб населення регіону у здобутті потрібного ступеня освіти;
можливостей отримання нового, вищого освітньо-професійного рівня відповідно до нахилів, здібностей особистості і суспільних потреб;
гнучкості, варіативності й диференціації змісту, форм і методів навчання, а також динаміки змін в освітньо-кваліфікаційних документах конкретного ступеня;
наступності базової освіти кожного ступеня та можливості співробітництва з іншими ступенями;
адаптивності ступеня в навчально-науково-виробничому комплексі;
диференціації та інтеграції управлінських дій суб'єктів комплексу на кожному ступені [11, с. 9].
щодо основних теоретико-методологічних підходів у побудові моделей ступеневої підготовки майбутнього дизайнера.

Відповідно й увага дослідників зосереджена на розробці нових засад щодо вирішення проблем неперервної професійної підготовки майбутнього дизайнера в умовах науково-освітніх комплексів. Одним із важливих завдань вважаємо визначення тенденцій.

Література

1. Огієнко О.І. Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах: монографія / О.І.Огієнко/ За ред. Н.Г.Ничкало. – Суми : Еллада, 2008. – 444 с.
2. Новиков А.М. Постиндустриальное образование / А.М. Новиков. – М. : Изд-во «Эгвес», 2008. – 136 с.
3. Ковешникова Е.Н. Теория и методика художественного профессионального образования (на материале подготовки дизайнеров) : дис.... докт. пед. наук.) / Е.Н. Ковешникова. – М., 2000. – 388 с.
4. Генисаретский О.И. Методологические и гуманитарно-художественные проблемы дизайна: автореф. дис... д-ра искусствоведения / О.И. Генисаретский. – М., 1990. – 36 с.
5. Ткаченко Е.В. Дизайн-образование: концептуальные версии / Е.В.Ткаченко, В.П. Климов // Образование и наука : известия уральского научно-образовательного центра РАО. – 2000, № 1 – С. 94-100.
6. Любимова Т.Б. Аксиологическое построение произведений искусства. – М. : Наука, 1996. – 575 с.
7. Ульянова Н.Б. Формирование этнохудожественной культуры у будущего дизайнера в вузе : автореф. ... к.пед.н. / Н.Б. Ульянова. – М., 2009. – 22 с.
8. Hodson P. Quality assurance in higher education. Fit for new millennium or simply year 2000 compliant? / P.Hodson, H.Thomas //Higher education. – 2003. – V.45. – № 2. – P.375-387.
9. Gardner H. Un'educazion eperil futuro / H. Gardner // Nuova autologia. – 2002. – V.137. – № 2223.
10. Лола Г.Н. Дизайн. Опыт метафизической транскрипции / Г.Н. Лола. – М. : Изд-во МГУ. – 1998. – 264 с.
11. Росновская Л.В. Проектирование профессиональной подготовки конструкторов одежды в условиях вуза [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-08/dissertaciya-proektirovanie-professionalnoy-podgotovki-konstruktorov-odezhdy-v-usloviyah-vuza>

12. Мамрич С.М. Ступенева підготовка фахівців у навчально-наукових-виробничих комплексах (на прикладі радіотехнічних спеціальностей): автореф. ... канд. пед. наук / С.М. Мамрич // Інститут педагогіки АПН України. – К., 2001. – 20 с.

Анотація

У статті розглядається сучасна модель дизайн-освіти, сутність її складових: мети навчання і виховання, мотивація навчання і діяльності. Особлива увага приділена формам і методам роботи сучасного викладача дизайнерських дисциплін, створенню позитивних психологічних установок у студентів щодо ставлення до навчання, свого внеску у власне професійне майбутнє.

Аннотация

В статье рассматривается современная модель дизайн-образования, содержание ее составляющих: цель обучения и воспитания, мотивация обучения и деятельности. Особое внимание уделено формам и методам работы современного преподавателя дизайнерских дисциплин, созданию положительных психологических установок у студентов по отношению к обучению, с ориентацией на свое профессиональное будущее.

Summary

The article deals with the modern model of design education, the content of its components is the purpose of education and training and motivation of training and activities. Special attention is paid to modern forms and methods of teaching design disciplines and creating students' positive psychological attitude towards learning with a focus on their professional future.

Ключові слова: культурно-освітнє мислення, пізнавальна модель світу, інноваційний підхід, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, аттрактор.

Ключевые слова: культурно-образовательное мышление, познавательная модель мира, инновационный подход, субъект-субъектное взаимодействие, аттрактор.

Key words: cultural and educational thinking, the cognitive model of the world, innovative approach, subject-subject interaction, attractor.

Подано до редакції 10.09.2012.